

Тетевенска кжща.

Като се изключи родопската и жеравненската кжща, най интересна както по разпредѣление така и по архитектурническата си композиция остава тетевенската кжща. Въ разпредѣлението си тя напомня родопската кжща, но приликата и съ кжщата отъ Якоруда е по-голѣма и съ която има много общо.

Тетевенската селска кжща е двуетажна сграда състояща се отъ приземие въ което се намира кжща и оборъ, последното помещение въ последнитѣ години е изнесено извънъ сградата въ специална постройка и въ приземието неговото пространство се заема отъ избата, и етажъ съдържащъ кжща и соба съ единъ чардакъ най-често простиращъ се предъ цѣлия фронтъ на сградата обикновено отъ къмъ страната на двора. На единия край на чардака се намира така наречения „язлъкъ“. — Това е специално пригодно за складиране на зърнени храни пространство т. е. хамбаръ: върху дюшемето на чардака въ единия му край се прегражда едно мѣсто, най-често квадратно, значи съ размѣри равни на ширината на чардака, на височина съ парапетната височина на последния и отгоре се покрива съ дъсчено дюшеме въ единия край на което се остава капакъ. Височината на така полученото пространство най често е отъ 50 до 60 см. и обикновено така заграденото пространство се наддава извънъ контурната линия на сградата и еркеровидно надвесва до 40—50 см. а по нѣкога и до 1 м. По краищата язлъка е обграденъ съ парапетъ, който надвишава парапета на чардака съ около 50—60 см. — Еркеровидното надвесване на язлъка най често се постига посредствомъ сполучливи дървени конструкции които същевременно действатъ съ своята декоративность и допринасятъ извънредно много за живописниятъ изгледъ на сградата. Въобще, язлъка едновременно съ чардака, сж най характернитѣ елементи на външната архитектура на тетевенската селска кжща. Въ нѣкои сгради се срѣща въ етажа и трето помещение, което се вхожда отъ къмъ кжщата. Стълбата за етажа е извънъ контурната линия на плана на кжщата и винаги до чардака.

Района на тази кжща е мѣчно да се фиксира: кжщата отъ тази частъ на балкана може да се разглежда като най уяснения и оформенъ видъ на старопланинската кжща, къмъ който видъ могатъ да се причислятъ балканскитѣ кжщи отъ цѣлата старопланинска верига, на западъ.

Така напр. вижда се въ врачанския и берковския балканъ сжщата